

Editoriál, alebo čo sme pre vás pripravili :-)

„Svet sa zmenil“, hovoríme už veľa rokov a myslíme tým všetky oblasti života. Vo vzdelávaní sa zmenilo tempo poznávania, zdroje poznávania, spôsob narábania s obrovským množstvom informácií. Kým za našich školských čias si pamätáme učebnicu geografie a školský atlas, dnes má žiak v mobile viac informácií ako všetky učebnice geografie spolu. „Svet sa zmenil“ a tomu je potrebné prispôbiť aj vyučovanie geografie. Súčasná didaktika prírodovedných predmetov stavia najmä na aktivizácii žiaka, bádateľsky orientovanom prístupe k vyučovaniu a formatívnom hodnotení, čo sú ústredné témy našich dvoch čísel časopisu. Rozhodli sme sa v nich predstaviť niektoré výsledky národného projektu IT Akadémia - vzdelávanie pre 21. storočie, spolu s vybranými inovatívnymi metodikami pre základné a stredné školy vrátane ukážok bádateľsky koncipovaných modelov vyučovacích hodín. Veríme, že Vás inšpirujú a motivujú k hľadaniu spôsobov ako skvalitniť vyučovanie geografie.

Stela Csachová, Štefan Karolčík

Vážení čitatelia

„od dobrého začiatku záleží všetko“, parafrázujúc myšlienku J.A. Komenského rozbiehame novú etapu časopisu Geografia, už bez dohľadu dlhoročného šéfredaktora časopisu - Jana Laciku. Chceli by sme mu aj na tomto mieste osobitne poďakovať za vždy vysoko profesionálne odvedenú redakčnú, ale aj editorskú prácu a možnosť byť súčasťou jeho redakčného tímu. Verím, že sa nám v staronovej zostave redaktorov podarí nadviazať na úspešné, viac ako 25-ročné pôsobenie časopisu Geografia a pokračovať v odkrývaní zaujímavých geografických problémov a tém. Od svojho vzniku prináša časopis Geografia originálne autorské príspevky, ktorých cieľom je prezentovať aktuálne zistenia, výsledky výskumov a nové poznatky z oblastí geografických vied, pedagogiky a didaktiky geografie. Naším cieľom je zabezpečiť kontinuitu časopisu a vysokú kvalitu zverejnených príspevkov.

Vážení čitatelia, zmysel našej redakčnej práce sa dovíja od Vášho záujmu o časopis. Budeme preto radi, ak nám zostanete verní a podelíte sa s nami o svoje skúsenosti, reakcie, návrhy, či odporúčania ako náš časopis vylepšiť.

Štefan Karolčík

Práca s laserovým skenerom priamo na vyučovacej hodine na Gymnáziu v Levoči (autor: Alena Gessert)

Určovanie obsahu vápnika v krasovej vode (autor: Alena Gessert)

Rok 2021

Medzinárodný rok jaskýň a krasu – – skúmať, poznávať a chrániť

Alena Gessert

Kras je typ krajiny, ktorý zaberá viac ako 20% súše. Je to citlivý systém, ktorý vznikol na rozpustných horninách a predstavujú ho fascinujúce povrchové a podzemné formy a rozsiahle zásoby podzemných vôd. Sprístupnené jaskyne sú lákadlom miliónov turistov ročne a prispievajú k rastu lokálnych ekonomík. Zároveň sú domovom veľmi diverzifikovanej fauny a zriedkavých ekosystémov. Krasové územia zároveň predstavujú povodia, ktorých určenie je veľmi náročné a nepresné. Takmer vôbec v nich nefunguje filtrácia škodlivých a znečisťujúcich látok a preto sa takmer všetko z povrchu dostáva do podzemných vôd. Aj preto je objektom skúmania mnohých vedcov a vzdelávania či už žiakov alebo širokej

verejnosti. Priamo alebo nepriamo sa týka každého z nás, či už ako návštevníkov jaskýň, ako obyvateľov krasových území alebo iba turistov náhodne sa pohybujúcich takýmto územím. Aj napriek snahe vedcov počas uplynulých desaťročí je kras naďalej jedným z najmenej preskúmaných a pochopených typov krajiny.

Rok 2021 bol vyhlásený Medzinárodnou speleologickou úniou (UIS) a

UNESCO za medzinárodný rok jaskýň a krasu. Cieľom je skúmať, poznávať a chrániť a teda vyzýva odbornú a laickú verejnosť, aby tento rok venovala zvýšenú pozornosť tejto téme.

Do tejto iniciatívy sa rozhodol zapojiť aj Ústav geografie Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach, ktorý v rámci projektu KEGA 016UPJŠ-4/2021 napĺňa všetky ciele oficiálnej výzvy UIS a

ranizovať vo viacerých tematických oblastiach prezenčné semináre aj online webináre, terénne exkurzie aj ukážky vedeckého prístrojového vybavenia, ktoré sa využíva na výskum v krasovom systéme. Doposiaľ nás oslovilo niekoľko škôl a učiteľov nielen z východného Slovenska, kde sa tieto propagačné aktivity uskutočnili. A tak sme napr. viedli diskusie a prednášky na Cirkevnom

gymnázium v Snine, online webináre na gymnázium v Turzovke, na Gymnázium J.Francisciho-Rimavského v Levoči sme nielen pracovali s laserovým skenerom priamo na vyučovaní, ale pomocou jednoduchých postupov a prístrojov analyzovali vlastnosti vody. Zaujímavú aktivitu pre žiakov zo základných škôl (Cesta nerastov) zorganizovalo aj Banícke múzeum v Rožňave. Počas októbra v ideálnom počasí sme v spolupráci s Gymnázium v Spišskej Starej Vsi absol-

vovali exkurziu do výnimočnej krasovej oblasti Haligovských skál. Zároveň sa okrem krasu a jaskýň snažíme propagovať aj geografiu ako predmet pre snáď budúcich študentov geografie na našich slovenských univerzitách. Viac sa o ponuke a aktuálnych aktivitách môžete dozvedieť na stránke projektu krasajaskyne.science.upjs.sk. V prípade akýchkoľvek otázok alebo záujmu o spoluprácu môžete kontaktovať autora článku.

Aktivita Banického múzea v Rožňave (autor: Juliana Kelemenová)

UNESCO. Aj napriek tomu, že v súčasnej pandemickej situácii nevieme vývoj predvídať, podarilo sa nám zostaviť tím odborníkov nielen z vyššie spomínaného Ústavu geografie, ale aj Ústavu chemických vied a Ústavu biologických a ekologických vied PF UPJŠ, Banického múzea v Rožňave, Slovenskej správy jaskýň a Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva. V rámci cieľov projektu sa nám doposiaľ podarilo zog-